

پایان نامه کارشناسی ارشد

رشته علوم حدیث

گرایش تفسیر اثری

عنوان پایان نامه

تفسیر روایی سوره‌ی مبارکه‌ی یوسف آیات ۱ تا ۴۲

بر پایه‌ی روایات اهل بیت علیهم‌السلام

استاد راهنما

حجة الاسلام و المسلمین دکتر علی أحمد ناصح

استاد مشاور

جناب آقای دکتر علی بنائیان اصفهانی

دانشجو

طیبه مظفری

ماه و سال دفاع تابستان ۱۳۹۳

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

«تمام حقوق این اثر متعلق به دانشگاه قرآن و حدیث و دفتر تبلیغات اسلامی استان اصفهان است»

تقدیم نامه

اکنون که عنایات خاصه‌ی الهی نصیبم گردید و لیاقت خوشه‌چینی از خوان گسترده‌ی قرآن و رهنمودهای ناب و بی‌نظیر حضرات معصومین علیهم‌السلام را یافتم، به پاس قدردانی از این نعمت لایزال، نتیجه و حاصل از تلاشم را به محضر مقدّس معصومین علیهم‌السلام که استوانه‌های راسخ در علم و اولین مفسّران قرآنند و به صدیقه‌ی طاهره ام‌الائمّه حضرت زهرا‌ی مرضیه علیها‌السلام و فرزند بزرگوارشان امام عصر (عج) تقدیم می‌نمایم. و به تمام آزاد مردانی که نیک می‌اندیشند؛ عقل و منطق را پیشه‌ی خود نموده و جز رضای الهی و پیشرفت و سعادت جامعه، هدفی ندارند و انسان را با همه‌ی تفاوت‌هایش ارج می‌نهند.

سپاس‌گزاری

با تقدیر و تشکر شایسته از اساتید فرهیخته‌ی راهنما، جناب آقای حجة الاسلام و المسلمین دکتر علی أحمد ناصح و استاد مشاور جناب آقای دکتر علی بنائیان و همه‌ی همکارانشان که راه‌گشای نگارنده در اتمام و اکمال این پایان نامه بودند.

همچنین سپاس فراوان از زحمات بی دریغ و شبانه‌روزی همسر گرامی و فرزندان عزیزم که نهایت همکاری را با بنده نمودند.

چکیده

این رساله با عنوان تفسیر روایی اهل بیت علیهم‌السلام پیرامون آیات یک تا ۴۲ سوره‌ی یوسف علیه‌السلام، با هدف تأکید و اهمیت‌دادن به نقش روایات در فهم و تفسیر قرآن نوشته شده است؛ با توجه به مفاد روایی ۲۷۲ روایت بررسی شده-ی ذیل آیات و آموزه‌های مورد نظر و مقایسه با مفاد ظاهری آیات، مشاهده شد، در اکثر موارد با یکدیگر تطابق داشته و در بسیاری از موارد نیز معصوم علیه‌السلام روایای مختلفی از متن آیه را بیان نموده است که در آیات به آن اشاره نشده است. به‌طور کلی روایات وارده ذیل آیات مورد نظر سبب وضوح در مفهوم آیات و تبیین آن‌ها جهت فهم بهتر گردیده است. در مواردی نیز به مباحث مطرح شده در روایات آیات ۲۴، ۳۵، و ۴۲ ایراداتی وارد بوده است که با توجه به قرائن نقلی و عقلی تحلیل‌ها یا نقدهایی ارائه شده است.

بخش گونه‌شناسی ۵۸ روایات بررسی شده؛ ۲۰ روایت سوره شناخت، ۲۱ روایت جری و تطبیق و تعیین

مصدق، سه روایت تأویلی و ۱۳ روایت معنا شناخت پرداخته است.

این سوره حاوی نکات بسیار زیبایی در معرفی رفتارهای جناب یوسف علیه‌السلام که شامل: جلوه‌های برجسته‌ی ایمان به خدای تبارک و تعالی، نمونه‌ی بارز تقوا، اخلاص، عصمت، عفت، عفو و گذشت را بیان می‌کند، و کردارهای ناشایسته‌ی برادران وی را که در بردارنده‌ی عصبیت، حسد، جهل و نادانی، کینه، مکر و حيله، غرور و خودبینی، بی-وفایی و بی‌صداقتی را که یک واقعیت از پیش اتفاق افتاده که اکنون مصادیقی در جوامع بشر از آن وجود دارد را به نمایش می‌گذارد. که در نهایت جنود عقل بر جنود جهل پیروز، حق پدیدار و باطل محو می‌شود، و عاقبت امر از آن پرهیزکاران است، و این که داستان حضرت یوسف علیه‌السلام که با شروع یک روایای صادقانه آغاز و پیامدهای آن؛ که به زندان رفت و مجدداً با شروع روایای صادقانه‌ی دیگری از زندان آزاد شد می‌پردازد که نشان از قدرت لایزال الهی، که با کنار هم چیدن تک تک پازل‌های این داستان شگرف عظمت تقوا و اخلاص را به بشر گوشزد می‌کند.

کلید واژه: سوره‌ی یوسف علیه‌السلام، آیات (۱-۴۲)، روایات سوره‌ی یوسف علیه‌السلام، گونه‌ی شناسی روایات، و پیام آیات و

روایات.

مقدمه ۱

فصل اول

کلیات و مفاهیم ۵

۱۰۱. کلیات تحقیق ۵

۱۰۱۰۱. بیان مسئله ۵

۱۰۱۰۲. اهمیت و ضرورت تحقیق ۵

۱۰۱۰۳. سؤالات تحقیق ۶

۱۰۱۰۴. فرضیه های تحقیق ۷

۱۰۱۰۵. پیشینه ی تحقیق ۷

۱۰۱۰۶. چارچوب نظری تحقیق ۸

۱۰۱۰۷. روش تحقیق ۸

۱۰۲. مفاهیم تحقیق (تعریف اصطلاحات) ۹

۱، ۲، ۱. تفسیر ۹

۱، ۲، ۲. تفسیر روایی ۱۰

۱، ۲، ۳. روایات تفسیری ۱۰

۱، ۲، ۴. گونه های روایات تفسیری ۱۱

۱، ۲، ۱۰. مفاد ظاهری آیات ۱۲

۱، ۲، ۱۱. مفاد روایی ۱۳

۱، ۲، ۱۲. پیام آیات و روایات ۱۲

۱، ۲، ۱۳. سوره ی یوسف ۱۳

فصل دوم

- 18..... تفسیر روایی آیات ۲ تا ۴ سوره یوسف.....
- 18..... درآمد
- 19..... ۲, ۱. محتوای کلی سوره یوسف (آیات ۱-۳).....
- ۱۹..... ترجمه‌ی آیات.....
- ۱۹..... درآمد
- 21..... ۱, ۱, ۲. مفاد ظاهری (آیات ۱-۳).....
- ۲۱..... الف) عظمت قرآن (آیه ۱).....
- 22..... ب) حکمت نزول قرآن به زبان عربی (آیه ۲).....
- ۲۲..... ج) اصل ماده قرآن (آیه ۲-۳).....
- ۲۲..... د) بهترین قصه‌ها (آیه ۳).....
- 24..... ه) غفلت در قرآن (آیه ۳).....
- 25..... ۲, ۱, ۲. مفاد روایی (آیات ۱-۳).....
- ۲۵..... الف) حروف مقطعه و علوم بیکران نهفته در آن‌ها (آیه ۱).....
- 27..... ب) دلایل جمع‌آوری روایات مربوط به حروف مقطعه.....
- 37..... ج) قرآن، و رازهای نهفته‌ی سرچشمه گرفته از علم بی‌پایان حق (آیات ۱-۳).....
- ۳۹..... د) فصاحت و بلاغت، علت نزول قرآن به زبان عربی (آیه ۲).....
- ۴۲..... د) احسن القصص (در روایات (آیه ۳).....
- ۴۵..... ۳, ۱, ۲. مقایسه‌ی مفاد ظاهری با مفاد روایی (آیات ۱-۳).....
- 46..... الف) اشتراکات تفاسیر اجتهادی با روایات.....
- ۴۵..... ب) افتراقات تفاسیر اجتهادی با روایات.....
- 47..... ج) مقایسه‌ی روایات شیعه و اهل تسنن.....
- 48..... ۲, ۲. تعبیر رؤیای یوسف و آغاز مشکلات (آیات ۴-۶).....
- 48..... ۲, ۲, ۲. مفاد ظاهری (آیات ۴-۶).....
- 49..... الف) حکمت خواب (آیه ۴).....
- ۴۹..... ب) نهی مشفقانه پدر (آیه ۵).....
- 51..... ج) بشارت به کرامتی الهی (آیه ۶).....

۲, ۲, ۲	مفاد روایی (آیات ۶-۴).....	۵۳
الف	خواب های رحمانی به منزله ی وحی (آیه ی ۴).....	۵۱
ب	جزئیاتی در باره ی رویاها (آیه ی ۶).....	۵۸
ج	تأویل احادیث (آیه ی ۶).....	۶۳
د	ابتلا و امتحان (آیه ی ۶).....	۶۴
ذ	حسادت اولین بلا (آیه ی ۶).....	۷۰
۲, ۲, ۳	مقایسه ی مفاد ظاهری با مفاد روایی (آیات ۶-۴).....	۶۹
الف	اشتراکات تفاسیر اجتهادی با روایات.....	۷۱
ب	افتراقات تفاسیر اجتهادی با روایات.....	۷۰
ج	مقایسه روایات شیعه با روایات اهل تسنن.....	۷۰
۲, ۲, ۳	داستان یوسف، حکمتی الهی (آیات ۷-۱۰).....	۷۰
۱, ۲, ۳	مفاد ظاهری (آیات ۷-۱۰).....	۷۰
الف	داستان حضرت یوسف، و عبرت های آن (آیه ی ۷).....	۷۱
ب	نسبت گمراهی به پدر (آیه ی ۸).....	۷۲
ج	نقشه ی شوم برادران یوسف (آیه ی ۹).....	۷۴
د	نتیجه ی تصمیم برادران یوسف (آیه ی ۱۰).....	۷۵
۲, ۳, ۲	مفاد روایی (آیات ۷-۱۰).....	۷۶
عواقب کمبود محبت.....		
۲, ۳, ۳	مقایسه ی مفاد ظاهری با مفاد روایی (آیات ۷-۱۰).....	۷۸
الف	اشتراکات تفاسیر اجتهادی با روایات.....	۷۸
ب	افتراقات تفاسیر اجتهادی با روایات.....	۷۸
ج	مقایسه روایات شیعه با روایات اهل تسنن.....	۷۹
۲, ۴	نقش ویرانگر حسادت (آیات ۱۱-۱۴).....	۷۹
۲, ۱, ۴	مفاد ظاهری (آیات ۱۱-۱۴).....	۷۹
الف	علت عدم اعتماد پدر به فرزندان (آیه ی ۱۱).....	۸۰
ب	برادران، مصمم بر اجرای نقشه ی خویش (آیه ی ۱۲).....	۸۱

- ج) استدلال پدر: دریدن گرگ (آیه ی ۱۳) ۸۲
- د) تصمیم نهایی برادران یوسف (آیه ی ۱۴) ۸۳
- ۲,۵. دروغ رسواکننده (آیات ۱۵-۱۸) ۸۴
- ۱, ۵, ۲. مفاد ظاهری (آیات ۱۵-۱۸) ۸۵
- الف) اجرای نقشه شیطانی (آیه ی ۱۵) ۸۵
- ب) سرپوش نهادن بر گناه با گریه (آیه ی ۱۶) ۸۶
- ج) خورده شدن یوسف توسط گرگ (آیه ی ۱۷) ۸۷
- د) جو سازی و فریب نمایی (آیه ی ۱۸) ۸۸
- ۲, ۵, ۲. مفاد روایی (آیات ۱۵-۱۸) ۸۹
- الف) رفتار برادران یوسف با او (آیه ی ۱۵) ۹۰
- ب) مناجات یوسف با خدا و امدادهای غیبی (آیه ی ۱۵) ۹۱
- ج) گریه های حیرت آمیز (آیه ی ۱۶) ۹۳
- ب) پیراهن حضرت یوسف (آیه ی ۱۸) ۹۴
- ه) صبر نیکو (آیه ی ۱۸) ۹۸
- ۲, ۵, ۳. مقایسه ی مفاد ظاهری با مفاد روایی (آیات ۱۵-۱۸) ۹۹
- ۲,۶. نجات یوسف از چاه (آیه ی ۱۹-۲۰) ۱۰۰
- ۱, ۶, ۲. مفاد ظاهری آیات (۱۹-۲۰) ۱۰۰
- ۲, ۶, ۲. مفاد روایی (آیات ۱۹-۲۰) ۱۰۱
- ۲۰۶۰۳ مقایسه ی مفاد ظاهر با مفاد روایی (آیات ۱۹-۲۰) ۱۱۰
- ۲,۷. یوسف در کاخ عزیز مصر (آیات ۲۱-۲۲) ۱۱۲
- ۱, ۷, ۲. مفاد ظاهری (آیات ۲۱-۲۲) ۱۱۳
- ۲, ۷, ۲. مفاد روایی (آیات ۲-۲۲) ۱۱۴
- ۲, ۷, ۳. مقایسه ی مفاد ظاهری با مفاد روایی (آیات ۲۱-۲۲) ۱۲۵
- ۲,۸. نجات یوسف از غائله ای هولناک (آیات ۲۳-۲۴) ۱۲۷
- ۱, ۸, ۲. مفاد ظاهری (آیات ۲۳-۲۴) ۱۲۷

۱۳۰ مفاد روایی (ذیل آیات ۲۳-۲۴)
۱۴۳ مقایسه ی مفاد ظاهری با مفاد روایی (آیات ۲۳-۲۴)
۱۴۸ اطلاع عزیز مصر از نیت ناپاک همسرش (آیات ۲۵-۲۹)
۱۴۹ مفاد ظاهری (آیات ۲۵-۲۶)
۱۵۸ مفاد روایی (آیات ۲۵-۲۶)
۱۶۶ مقایسه مفاد ظاهری با مفاد روایی (آیات ۲۵-۲۹)
۱۶۰ نقشه ی زلیخا برای رهایی از زخم زبان زنان مصر (آیات ۳۰-۳۴)
۱۶۰ ترجمه ی آیات
۱۶۱ مفاد ظاهری (آیات ۳۰-۳۴)
۱۶۲ مفاد روایی (آیات ۳۰-۳۴)
۱۶۶ مقایسه ی مفاد روایی و مفاد ظاهری (آیات ۳۰-۳۴)
۱۶۶ زندان به جرم بی گناهی (۳۵-۳۸)
۱۶۶ مفاد ظاهری (آیات ۳۵-۳۸)
۱۶۹ مفاد روایی (آیات ۳۵-۳۸)
۱۷۶ مقایسه مفاد ظاهری با مفاد روایی (آیات ۳۵-۳۸)
۱۷۳ زندان، کانون توحید و تربیت (آیات ۳۹-۴۲)
۱۷۹ مفاد ظاهری (آیات ۳۹-۴۲)
۱۸۲ مفاد روایی (آیات ۳۹-۴۲)
۲۰۳ مقایسه مفاد ظاهری با مفاد روایی (آیات ۳۹-۴۲)
۱۹۴ جمع بندی فصل
۱۹۵ نتایج تحقیق
فصل سوم	
۱۹۹ گونه شناسی روایات ۱-۴۲ سوره ی یوسف

درآمد	۱۹۹
۳,۱. سوره شناخت	210
۳, ۱, ۱. فضیلت قرائت سوره یوسف	۲۰۰
۳, ۱, ۲. آموزش و تعلیم سوره یوسف به زنان	۲۰۱
۳, ۱, ۳. خواص نگارش سوره یوسف	۲۰۳
۳, ۱, ۴. سبب نزول	۲۰۴
۳, ۱, ۵. اختلاف در قرائت	۲۰۷
۳,۲. معنا شناخت	۲۰۹
۳,۳. تأویلی	۲۱۳
۳,۴. جری و تطبیق و مصداق	۲۱۴
۳, ۴, ۱. حضرت علی (سلام الله علیه) مصداق بازر ﴿الکتاب المبین﴾	۲۱۵
۳, ۴, ۲. جری علم علی (سلام الله علیه) در وجود ائمه (سلام الله علیهم) ... ۲۱۵	Error! Bookmark not defined.
۳, ۴, ۳. قرآن، مصداقی برای «أحسن القصص»	229
۳, ۴, ۴. علی (سلام الله علیه) بهترین مصداق ﴿فَصَبْرٌ جَمِيلٌ﴾	229
۳, ۴, ۵. عزیز مصر مصداقی برای «رَبِّ»	۲۱۷
۳, ۴, ۶. امام رضا (سلام الله علیه) مصداق حقیقی ﴿وَ اللَّهُ أَسْتَعَانُ عَلَىٰ مَا تَصِفُونَ﴾	۲۱۸
۳, ۴, ۷. پیامبر اکرم (صلی الله علیه وآله وسلم) مصداقی از ﴿آيَاتٍ لِّلسَّائِلِينَ﴾	۲۱۸
۳, ۴, ۸. یوسف (سلام الله علیه) مصداق اکمل یک انسان زیبا	231
۳, ۴, ۹. یوسف مصداق بارز مبارزه با هواهای نفسانی	۲۱۹
۳, ۴, ۱۰. معصومین (سلام الله علیهم) از مصداق ﴿ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ﴾	۲۱۹
۳,۵. تفسیری	۲۲۰
جمع بندی فصل	۲۲۰

۲۲۳ بیان آموزه های هدایتی و پیام های مورد تأکید آیات و روایات
۲۲۳ درآمد
۲۲۴ ۴,۱. آموزه های اعتقادی
۲۲۴ ۴, ۱, ۱. توحید
۲۲۷ ۴, ۱, ۲. نبوت
۲۳۶ ۴, ۱, ۳. معاد
۲۳۷ ۴, ۱, ۴. امامت و رهبری
۲۳۸ ۴, ۱, ۵. شریعت
۲۳۹ ۴,۲. آموزه های اخلاقی و تربیتی
۲۳۹ الف) اخلاص و احسان دو صفت مردان خدا
۲۴۱ ب) عدم اعتماد
۲۴۲ ب) والاترین اندرزها
۲۴۲ ج) حسد و پیامدهای آن
۲۴۳ د) مشورت خصمانه
۲۴۴ ه) اجرای نقشه ی شوم از قبل طراحی شده
۲۴۵ و) عاقبت پیروی از هوای نفس
۲۴۶ ز) ارزش گذاری انا به چه قیمت!
264 ح) قدر زر زرگر شناسد... (احترام متقابل)
266 ط) لغزش شرم آور
۲۴۸ ی) علم الهی
۲۵۰ ک) سرکوب هوای نفس
۲۵۱ ل) اعتراف به گناه
۲۵۲ ۴,۳. آموزه های اجتماعی

۲۵۲	الف) مکرو حيله هاى شيطانى در جامعه
۲۵۳	ب) مانور قدرت علمى براى تأثير گذارى بيشتتر
۲۵۴	ج) امر به معروف و نهى از منكر
۲۵۵	د) رسيدگى به امور حقوقى و قضايى در جامعه
۲۵۵	ه) وجود مسائل ضد اخلاقى جامعه
۲۵۷	و) مشكلات بيارهاى روحى روانى در جامعه
۲۵۷	ز) طرح مسائل فقهى در جامعه
۲۵۸	۴,۴. آموزه هاى سياسى
۲۵۸	الف) دفع ضرر احتمالى
۲۵۹	ب) جلوگيرى از رسوايى
۲۶۰	ج) توطئه براى اجراى اهداف خویش
282	د) بر ملا شدن توطئه ها
۲۶۱	ه) اهداف سياستمداران فاسد
۲۶۲	۴,۵. آموزه هاى اقتصادى
۲۶۲	الف) مشاركت
۲۶۲	ب) مرغوبيت کالا
۲۶۲	جمع بندى فصل
۲۶۹	نتايج تحقيق
۲۷۰	پيشنهاها
۲۷۲	فهرست منابع

مقدمه

بی‌هیچ شک و تردیدی قرآن کامل‌ترین و جامع‌ترین کتاب آسمانی است که خداوند تبارک و تعالی برای ارشاد و هدایت انسان‌ها نازل کرده است و با محکم‌ترین و والاترین آموزه‌های وحی در اختیار بشر قرار داده است؛ در نتیجه دسترسی صحیح و بی‌عیب و نقص به آن چه در این کتاب روحانی از مهم‌ترین ضروریات هدایتی می‌باشد با علم و یقین راسخ به رابطه‌ی تنگاتنگی که میان کلام‌الله مجید و عترت طاهرین وجود دارد، آن‌ها ارزشمندترین و مطمئن‌ترین راه و روش دستیابی این آموزه‌های وحیانی، مراجعه به سنت و عترت مطهر پیامبر اسلام حضرت محمد ﷺ می‌باشد. لذا این روش که به روش تفسیر اثری مشهور است، پیشینه‌ای به قدمت نزول قرآن دارد. چرا که قرآن با صراحت و وضوح پیامبر ﷺ را به عنوان معلّم و مبین قرآن معرفی نموده است و ایشان نیز همواره اهل بیت خود را در کنار قرآن به جهانیان معرفی و تمسک به این دو را برای رسیدن به سعادت در دنیا و آخرت الزامی دانسته‌اند.

موضوع پژوهش حاضر تفسیر روایی سوره یوسف بر پایه روایات اهل بیت علیهم السلام است. هدف از نگارش این تحقیق نیل به مقصود و مراد آیات از طریق روایات معصومان علیهم السلام و تأکید یا اهمیت بخشی به نقشی که روایات در فهم و تفسیر قرآن می‌توانند ایفا کنند، می‌باشد.

این تحقیق شامل چهار فصل می‌باشد در فصل اول کلیات و بررسی مختصری پیرامون مفاهیم تحقیق ذکر شده است و در فصل دوم به بررسی مفاد ظاهری آیات و مفاد روایی، روایاتی که ذیل آیات آمده است پرداخته است در پایان، این دو مبحث با یکدیگر مقایسه شده‌اند. فصل سوم به گونه‌شناسی روایات می‌پردازد. در چهارمین فصل نیز پیام‌ها و آموزه‌های هدایتی آیات و روایات ارائه شده است.

باجستجویی که صورت گرفت، تحقیق جامعی که اهداف فوق را دنبال نماید در این زمینه انجام نشده است. کلان‌پروژه‌ی روایات تفسیری امام صادق علیهما السلام و نیز تفسیر جامع الاثری آیت الله معرفت رحمه الله نیز به نحوی جامعیت و اهداف مورد نظر را ندارد. روشی که در این تحقیق به کار رفته است با رویکرد گردآوری و تحلیل و تبیین مفاد روایات تفسیری اهل بیت علیهم السلام در یک دامنه‌ی خاص قرآنی با تأکید بر متن و محتوای روایات می‌باشد. آن چه پردازش دقیق

در مورد موضوع را دچار دشوار می‌کرد کمبود منابع تحلیلی و ترجمه‌ای برای منابع تفاسیر روایی شیعه و کتاب الدر المنثور فی تفسیر المأثور و دشواری متن برخی روایات آن بوده است.

امید است تحقیق حاضر بتواند در راستای پیشرفت علم تفسیر روایی گامی نو برداشته باشد و مورد قبول حضرت حق تعالی و خاندان عصمت و طهارت علیهم‌السلام قرار گیرد.

فصل اول

کلیات

و

مفاهیم

کلیات و مفاهیم

۱۰۱. کلیات تحقیق

۱۰۱۰۱. بیان مسئله

جمله ﴿إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ﴾^۱ به چه معنایی در تفاسیر و روایات معصومین علیهم السلام بیان شده است؛ واژه‌های (مَعَادَ الله)، (رَبِّي)، «هم» و «برهان» که در حساس‌ترین و پیام‌آورترین آیات سوره‌ی یوسف علی‌ه السلام به کار رفته‌اند کدام مفاهیم را می‌خواهند گوشزد نمایند. و موضع‌گیری حضرت یعقوب علی‌ه السلام بعد از اشتباه بچه‌هایش با وجودی که به دروغ گفتن فرزندان‌ش علم داشت، چه بود.

۱۰۱۰۲. اهمیت و ضرورت تحقیق

استوارترین، خالص‌ترین و صحیح‌ترین تفسیر از قرآن، تفسیری است که در بیان امامان معصوم علیهم السلام تجلی نموده است؛ زیرا پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و اهل بیت علیهم السلام ایشان آگاه‌ترین افراد به قرآن می‌باشند. از این رو مراجعه به روایات نقل شده از آن حضرات علیهم السلام در راستای نیل به بهترین و صحیح‌ترین درک و فهم از آیات قرآنی بسیار ضروری است.

از اهداف این تحقیق می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد :

الف) دستیابی به مفهوم اولیه و کلی آیات مورد بحث بر اساس مفردات قرآن و روایات اهل بیت علیهم‌السلام.
ب) تأکید یا اهمیت بخشیدن به نقشی که روایات در فهم و تفسیر قرآن و تحلیل محتوایی روایات ذیل آیات مورد نظر در صورت نیاز و مقایسه‌ی تفاسیر اجتهادی و مفاد روایات ذیل آیات.
ج) گونه‌شناسی روایات تفسیری.

د) بیان آموزه‌های هدایتی که در آیات و روایات تفسیری ذیل آیات یک - ۴۲ مورد تأکید قرار گرفته‌اند و نیز بیان نتایج آن‌ها.

ه) نیل به منظور و مراد آیات از طریق روایات معصومان علیهم‌السلام و مقایسه مفاد ظاهری آیات با مفاد روایی.

خ) فهم پیام‌های مورد تأکید در آیات و روایات تفسیری این سوره.

ح) ارائه‌ی تفسیری مبتنی بر روایات، از آیات یک - ۴۲ سوره یوسف علیهم‌السلام.

البته بیان مفاد ظاهری و تطبیق آن با مفاد روایی در تفسیر و فهم آیه اهمیت بسزایی دارد از آن‌جا که پیرامون روایات تفسیری ذیل آیات سوره‌ی مبارکه یوسف علیهم‌السلام، به طور ویژه کار خاص و پایان‌نامه‌ای نگارش نشده‌است، نتیجه‌ی این پژوهش در جهت ارائه‌ی برداشت معصومان علیهم‌السلام از این آیات و آشنا ساختن دیگران با محتوای این آیات و پیامدهای آن طبق روایات اهل بیت علیهم‌السلام می‌تواند کاری جدید و از این جهت مفید باشد. به علاوه می‌تواند الگویی برای ارائه‌ی کارهای مشابه در زمینه روایات تفسیری ذیل سایر سور قرآن به حساب آید. البته بررسی آیات سوره‌ی یوسف علیهم‌السلام، تحقیقی دقیق و زمانی وسیع را می‌طلبد تا از همه‌ی زوایا این بحث دنبال گردد؛ لیکن ما به اجمال و در حد توان خود به این مهم پرداخته‌ایم و خود اذعان داریم که تلاش ما دارای کاستی‌های فراوانی می‌باشد.

۱۰۱۰۳. سؤالات تحقیق

پرسش‌های ضروری پایان‌نامه حاضر عبارتند از:

۱- مفهوم اولیه و کلی آیات یک - ۴۲ سوره یوسف علیهم‌السلام، با توجه به وجوه معناشناختی مفردات و مفاد ظاهری آیات،

چیست؟

۲- مفاهیم روایات تفسیری آیات یک- ۴۲ سوره‌ی یوسف علیه السلام با مفهوم اولیه آیات مذکور چه تناسبی دارد؟

۳- روایات تفسیری اهل بیت علیهم السلام ذیل این دسته آیات، از چه گونه‌هایی برخوردار است؟

۴- مهمترین نکات و آموزه‌های هدایتی که در روایات اهل بیت علیهم السلام ذیل این آیات وارد شده چیست؟ و روایات به چند دسته قابل تقسیم می‌باشند؟

۱۰۱۰۴. فرضیه‌های تحقیق

۱- به نظر می‌رسد عناصر داستانی حضرت یوسف علیه السلام در قرآن کریم و روایات معصومین علیهم السلام دارای وجوه اشتراک و گاهی افتراقاتی دارند.

۲- به نظر می‌رسد حضرت یوسف علیه السلام در خصوص بر از کارهایی که به او نسبت دادند مبراً می‌باشند.

۳- به نظر می‌رسد زندگی شخصیت‌های اصلی این قصه همگی واقعی و تخیلی نمی‌باشند. همه‌ی عناصر تشکیل دهنده‌ی این قصه در قرآن و روایات معصومین علیهم السلام به طور کامل بیان شده‌اند.

۴- به نظر می‌رسد روایات معصومین علیهم السلام از برخی ابهامات موجود در سوره رفع ابهام می‌کنند.

۵- به نظر می‌رسد بین تفاسیر و روایات در شرح و تفسیر واژه‌های ﴿رَبِّي﴾، ﴿هَمَّ﴾ و ﴿بِرْهَان﴾ اختلاف نظرهایی وجود دارد.

۶- به نظر می‌رسد بین تفاسیر و روایات معصومین علیهم السلام در مورد جمله ﴿إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ﴾ اختلافاتی وجود دارد.

۷- به نظر می‌رسد تنوع آموزه‌ها در این سوره بسیار می‌باشد.

۸- به نظر می‌رسد پاسخ یوسف علیه السلام به زلیخا همان کلمه‌ی ﴿مَعَاذَ اللَّهِ﴾ بود بدین منظور بود که توحیدی را که ﴿مَعَاذَ اللَّهِ﴾ افاده کرد توضیح دهد